

KÚRIA

Bfv.II.1544/2014/6.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év február hó 9. napján megtartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A rablás büntette és más bűncselekmények miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség által a terhelt javára benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Kecskeméti Városi Bíróság 7.B.95/2012/27. számú, illetőleg a Kecskeméti Törvényszék, mint másodfokú bíróság 3.Bf.9/2013/8. számú ítéletét megváltoztatja;

az 1978. évi IV. törvény 85. §-a (4) bekezdésének mellőzésével a terheltet - halmazati büntetésül - 7 (hét) év (6) hónap börtönbüntetésre ítéli.

Egyebekben a megtámadott határozatot nem érinti.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I.

1. A Kecskeméti Városi Bíróság a 2012. október 30. napján tartott tárgyaláson meghozott és kihirdetett 7.B.95/2012/27. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki 2 rendbeli rablás

büntetésében [1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 321. § (1) bekezdés] és 2 rendbeli - 1 esetben kísérletként elkövetett - testi sértés büntetésében [korábbi Btk. 170. § - (1) (2) bekezdés]. Ezért őt - halmazati büntetésül - 7 év 6 hónap börtönbüntetésre és 7 év közügyektől eltiltásra ítélte. Az ellene lopás büntette [korábbi Btk. 316. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) pont, (4) bekezdés b/1. pont] miatt emelt vád alól felmentette.

A terhelttel szemben 60.000 forint összegben vagyonekhozást rendelt el. Rendelkezett az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról, az előéleti adatok között a 3-4-5. pontokban megjelölt három korábban kiszabott szabadságvesztés [3. Kecskeméti Városi Bíróság 2010. november 26. napján jogerős 8.Fk.234/2009/13. számú ítéletével kiszabott 10 hónap fk. fogházbüntetés; 4. Kecskeméti Városi Bíróság 2011. február 9. napján jogerős 13.Fk.235/2009/39. számú ítéletével kiszabott 6 hónap fk. fogházbüntetés; 5. Kecskeméti Városi Bíróság 2011. június 15. napján jogerős 9.Fk.627/2010/11. számú ítéletével kiszabott 4 hónap fk. fogházbüntetés] végrehajtásának elrendeléséről, a lefoglalt bűnjelekről, a polgári jogi igényről és a bűnügyi költségről.

Az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy a terhelttel szemben a - tételesen nem megjelölt - halmazati szabályok alapján két évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztés büntetés szabható ki, amelynek középértéke a korábbi Btk. 83. §-ának (2) bekezdése szerint hét év.

A kétirányú fellebbezések alapján másodfokon eljáró Kecskeméti Törvényszék a 2013. június 3. napján nyilvános ülésen meghozott és kihirdetett 3.Bf.9/2013/8. számú ítéletével az első fokú ítéletet megváltoztatta:

- a börtönbüntetés tartamát 8 év 6 hónapra súlyosította,
- rendelkezett egy további bűnjelről,
- a kártérítés összegét leszállította, és a magánfél ezt meghaladó polgári jogi igényének érvényesítését egyéb törvényes útra utasította;

egyebekben az első fokú ítéletet helybenhagyta.

A másodfokú bíróság észlelte, hogy az elsőfokú bíróság a büntetéskiszabás körében az alábbi szabályokat figyelmen kívül hagyta (másodfokú ítélet 3. oldal 2-4. bekezdés).

A terhelt terhére megállapított rablások és testi sértések e cselekmények elkövetésekor (2011. augusztus 5.) hatályban volt korábbi Btk. 137. §-ának 17. pontja alapján személy elleni erőszakos bűncselekmények.

A korábbi Btk. 85. §-a (4) bekezdésének 1. mondata szerint, ha a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legalább három a 137. § 17. pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény,

a (2) bekezdés szerinti büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik.

A másodfokú bíróság rögzítette, hogy a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legsúlyosabb rablás büntette két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ezért a terhelttel szemben halmazati büntetésül két évtől tizenhat évig terjedő szabadságvesztés szabható ki, amelynek középértéke kilenc év.

A másodfokú bíróság megállapította továbbá, hogy a nyomatékos súlyosító körülményekre, ezen belül a négy - végrehajtásában felfüggesztett - szabadságvesztés próbaideje és más, rablás miatt indult büntetőeljárás hatálya alatti elkövetésre tekintettel a terhelt személyében rejlő társadalomra veszélyessége is fokozott és az első fokon kiszabott szabadságvesztés tartama kirívóan enyhe (másodfokú ítélet 3. oldal 5. bekezdés). Ezért - egyetértve az ügyész súlyosításra irányuló fellebbezésével - a szabadságvesztés tartamát súlyosította. [A másodfokú ítélet indokolása szerint (ítélet 3. oldal 6. bekezdés) súlyosította a közügyektől eltiltás tartamát is, de annak a rendelkező részben nincs nyoma.]

2. Az Alkotmánybíróság a 23/2014. (VII. 15.) AB számú határozatában megállapította, hogy a korábbi Btk. 2010. július 23-tól 2013. június 30-ig hatályos 85. § (4) bekezdésének alkalmazása alaptörvény-ellenes (1. pont); megállapította továbbá, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (2013. július 1. napjától hatályos Btk.) 81. § (4) bekezdése is alaptörvény-ellenes (2. pont), ezért azt a hatálybalépésére, 2013. július 1-jére visszaható hatállyal megsemmisítette; elrendelte egyúttal a korábbi Btk. 85. § (4) bekezdése, valamint a hatályos Btk. 81. § (4) bekezdésének alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát (3. pont).

II.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata (alapítélet) ellen a Legfőbb Ügyészség nyújtott be - a Be. 417. §-ának (2) bekezdésében foglalt hivatalból fakadó kötelezettségére figyelemmel, a Be. 416. §-a (1) bekezdés e) pontja alapján - BF.1718/2014/1. szám alatt felülvizsgálati indítványt a terhelt javára. Tájékoztatatta egyúttal a Kúriát, hogy a terhelttel szemben kiszabott büntetés végrehajtása még nem fejeződött be.

A Legfőbb Ügyészség kifejtette, hogy ilyen esetben a Be. 423. § (2) bekezdésének 2. mondata szerint az elbíráláskor hatályos jogszabályok alapján kell eljárni azzal, hogy az alaptörvény-ellenesnek nyilvánított törvényhely figyelmen kívül marad.

Az elkövetéskor (2011. augusztus 5.) és az elbíráláskor (2013. június 3.) - azonos tartalommal - a korábbi Btk. 85. §-ának (2)

bekezdése szerint a büntetést a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények büntetési tételei közül a legsúlyosabbnak az alapulvételével kell kiszabni. A (3) bekezdés pedig arról rendelkezett, hogy ha a törvény a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legalább kettőre határozott ideig tartó szabadságvesztést rendel, a (2) bekezdés szerinti büntetési tétel felső határa a felével emelkedik, de az nem érheti el az egyes bűncselekményekre megállapított büntetési tételek felső határának együttes tartamát.

Mindebből következően a terhelttel szemben halmazati büntetésként két évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztés szabható ki, melynek középértéke hét év.

A Legfőbb Ügyészség akként foglalt állást, hogy az alapítéletben kiszabott büntetés mértéke a törvényes tételkeretek között sem tekinthető eltúlzottnak, az a büntetés kiszabása körében figyelembe vett körülményekre tekintettel változatlanul indokolt a büntetési célok elérése érdekében.

Miután feltétlen eljárási szabálysértést az alapügyben nem észlelt, ezért azt indítványozta a Kúria az elsőfokú s a másodfokú bíróság ítéletét változtassa meg s a büntetést a korábbi Btk. 85. §-ának (3) bekezdése alapján tekintse kiszabottnak.

A kirendelt védő az észrevételében az elsőfokú bíróság által alkalmazott hét év hat hónap kiszabását indítványozta. A terhelten az észrevételében hasonlóan „méltányosabb tartamú” szabadságvesztés kiszabását kérte.

III.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt - az alábbiak szerint - alaposnak találta.

Az Alkotmánybíróság a 23/2014. (VII.15.) AB számú határozatának 3. pontjában elrendelte a korábbi Btk. - a határozat 1. pontjában alaptörvény-ellenesnek nyilvánított 85. § (4) bekezdésének alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 45. § (6) bekezdése alapján.

Az Abtv. 45. §-ának (6) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása alapján jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás és szabálysértési eljárás felülvizsgálatát rendeli el, ha az eljárásban alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés semmisségéből a büntetés, illetve az intézkedés csökkentése vagy mellőzése, valamint a büntetőjogi, illetve a szabálysértési felelősség alóli mentesülés vagy annak korlátozása következne.

A Be. - az Abtv. 45. §-ának (6) bekezdéséhez kapcsolódó - 416. §-a (1) bekezdésének e) pontja szerint a jogerős határozat ellen felülvizsgálatnak van helye, ha az Alkotmánybíróság a jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát rendelte el, feltéve, hogy a terhelt még nem mentesült a büntetett előlethez fűződő hátrányos következmények alól, vagy a kiszabott büntetés, illetőleg az alkalmazott intézkedés végrehajtása még nem fejeződött be, vagy a végrehajthatósága még nem szűnt meg.

A legfőbb ügyész - a hivatalból folyó kötelezettségének [Be. 417. § (2) bekezdés] eleget téve - a felülvizsgálati indítványt benyújtotta.

A terhelt a kiszabott szabadságvesztés büntetést jelenleg is tölti, a büntetés végrehajtása tehát még nem fejeződött be.

A felülvizsgálati eljárás törvényi feltételei megvalósultak.

A Be. 423. § (2) bekezdése 1. mondatának főszabálya szerint a felülvizsgálati indítványt a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos, ellenben a 2. mondat szabályozásában a 416. § (1) bekezdésének e) - és a jelen ügyben közömbös f) - pontjában meghatározott esetekben az elbírálásakor hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni.

A felülbírálat kapcsán „elbíráláson” általában a megtámadott határozat jogerős meghozatalát értjük. A Be. 416. § (1) bekezdésének e) - és a jelen ügyben közömbös f) - pontja esetében elbíráláson mégis a felülvizsgálati indítvány elbírálása értendő.

Ez értelemszerű, mert ellenkező esetben vissza kellene térni az alapügybeli elbírálásakor hatályos jogszabály alkalmazásához, csak hogy az már egészben, vagy részben nem létezik. Nem létező jog pedig értelemszerűen nem alkalmazható.

Az Alkotmánybíróság annak idején leszögezte: A nullum crimen sine lege és a nulla poena sine lege alkotmányos alapelvek, amelyeknek számos büntetőjogi szabály adja meg jogszerű tartalmát. Ilyen szabály a bűncselekmény fogalomnak a Btk.-ban adott meghatározása, a büntetés és a büntetési rendszer törvényes fogalmai. A bűncselekmény fogalom ugyanúgy, mint a büntetés fogalma, az egyén büntetőjogi felelőssége és felelősségre vonása szempontjából döntő. Az egyén alkotmányos szabadságát, emberi jogait nem csak a büntetőjog különös részének tényállásai és büntetési tételei érintik, hanem alapvetően a büntetőjogi felelősség, a büntetiskiszabás és a büntethetőség összefüggő zárt szabályrendszere. A büntetőjogi felelősség minden szabályának módosulása, alapvetően és közvetlenül érinti az egyéni szabadságot

és az egyén alkotmányos helyzetét. [11/1992. (III. 5.) AB határozat, Indokolás IV.3. pont]

A büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a hatályos büntető törvény) elején, az 1. §-ában megfogalmazott törvényességi elv is ezt juttatja kifejezésre: Az elkövető büntetőjogi felelősségét csak olyan cselekmény miatt lehet megállapítani, amelyet - a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekmények kivételével - törvény az elkövetés idején büntetni rendelt [(1) bekezdés]; bűncselekmény elkövetése miatt nem lehet olyan büntetést kiszabni vagy intézkedést alkalmazni, amelyről törvény az elkövetés - vagy a 2. § (2) bekezdés alkalmazása esetén az elbírálás - idején nem rendelkezett [(2) bekezdés]. Ezért az alapeljárásban alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés - Alkotmánybíróság által kimondott - semmisségéből következően a semmissé nyilvánított jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés félretételével kell a felülvizsgálati határozatot meghozni.

Miután pedig az Alkotmánybíróság nem egy jogszabály (a korábbi Btk.) egészét, hanem egy jogszabály valamely rendelkezését [korábbi Btk. 85. § (4) bekezdését] semmisítette meg, a felülvizsgálat során a jogszabály fennmaradó rendelkezéseit kell alkalmazni.

Ez következik abból is, hogy a felülvizsgálati indítványt a legfőbb ügyész kifejezetten abból az egyedüli okból terjesztette elő, miszerint az alapügyben eljáró bíróság a korábbi Btk. 85. §-ának (4) bekezdése alapján hozta meg a határozatát.

A felülvizsgálati eljárásban a Kúria a megtámadott határozatot - a feltétlen eljárási szabálysértésektől eltekintve - csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül [Be. 423. § (4) bekezdés 1. fordulat].

Erre figyelemmel - a felülvizsgálati indítványhoz kötöttség folytán - a Kúria az alapítéletet csak a halmazati büntetés kiszabására vonatkozó részében, valamint kizárólag a korábbi Btk. 85. §-a (4) bekezdésének a megsemmisítése miatt bírálhatja felül. Az ítélet más részének (pl. bűnösség) és más okból (pl. a büntető törvény időbeli hatálya) történő felülbírálatára a Kúriának nincs törvényes lehetősége.

Megállapítja továbbá a Kúria, hogy a Be. 416. §-a (1) bekezdésének e) pontjának esetében az Abtv. 45. §-ának (6) bekezdésére alapított felülvizsgálat elrendelése nem jelenti, hogy a felülvizsgálat szükségképpen a büntetés, illetve az intézkedés csökkentéséhez vagy mellőzéséhez, illetőleg a büntetőjogi, vagy a szabálysértési felelősség alóli mentesüléshez vagy annak korlátozásához vezet. Azt

jelenti, hogy a felülvizsgálat megteremti ezen következmények lehetőségét [ld. „következne” kitétel az Abtv. 45. §-ának (6) bekezdésében].

A Legfőbb Ügyészség által szöveghűen citált korábbi Btk. 85. §-ának (2)-(3) bekezdéséből következően – miután a bűnhalmazatban lévő legsúlyosabban büntetendő bűncselekmény büntetési tétele két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés – halmazati büntetésként két évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztés szabható ki. Továbbá a korábbi Btk. 83. §-ának (2) bekezdése alapján a középérték hét év.

A Kúria azt állapította meg, hogy a terhelttel szemben kiszabott büntetés – a fentiek szerint csökkentett tételkeretben – eltúlzott mértékű és ezért törvénytelenül súlyos.

Az Alkotmánybíróság rámutatott: Az egyes bűncselekmények természetéhez és súlyához igazodó büntetési rendszer és a büntetéskiszabás normatív előírásai együttesen szolgálják a jogállami büntetés funkcióját, a társadalom védelmét, a szankcióval történő arányos és megérdemelt viszonzást, valamint a speciális és a generális prevenciót. (1214/B/1990. AB határozat, ABH 1995, 571, 577.) A büntetés kiszabása során figyelembe kell venni a bűnelkövető személyi körülményeit, többek között az elkövető előéletét, a bűnismétlést, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményeket. A büntetőjog az elkövetés tekintetében különös, felelősségfokozó jelentőséget tulajdonít az ismételt elkövetésnek. {23/2014. (VII.15.) AB határozat, Indokolás [42]}

A jogerősen kiszabott 8 év 6 hónap börtönbüntetés nem felel meg ezen elveknek.

A bíróságok által értékelt büntetéskiszabási tényezők (első fokú ítélet 8. oldal utolsó bekezdésétől 9. oldal 2. bekezdésével bezárólag; másodfokú ítélet 2. oldal utolsó bekezdésétől 3. oldal 1. bekezdésével bezárólag) újraértékelését a Kúria elvégezte. Arra következtetésre jutott, hogy a terhelttel szemben a középértéket csekély mértékben meghaladó tartamú szabadságvesztés kiszabásával érhetőek el a büntetés céljai (korábbi Btk. 37. §). A terhelt személyének társadalomra veszélyességével és cselekményeinek tényleges tárgyi súlyával az elsőfokú bíróság által meghatározott hét év hat hónap tartamú szabadságvesztés áll arányban.

A kifejtettek értelmében a Kúria a Be. 424. §-a (1) bekezdésének 1. fordulata alapján tanácsulésen, a Be. 420. § (1) bekezdése 1. mondatának 1. fordulata szerinti összetételben eljárva – miután a hivatalból lefolytatott vizsgálatának eredményeként feltétlen eljárási szabálysértést nem észlelt – a felülvizsgálati indítványnak helyt adott, és a másodfokon eljáró Kecskeméti Törvényszék, mint másodfokú bíróság 3.Bf.9/2013/8. számú ítéletét a

büntetés kiszabására vonatkozó részében - a Be. 427. §-ának (2) bekezdése alapján - megváltoztatta akként, hogy a terheltet a korábbi Btk. 85. §-a (4) bekezdésének mellőzésével az elsőfokú bíróság által meghatározott tartamú börtönbüntetésre ítélte.

A Kúria ítélete a megtámadott határozatot egyebekben nem érinti.

A Kúria ítélete elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2015. február 9.

Dr. Molnár Gábor Miklós s. k. a tanács elnöke, Dr. Feleky István s. k. előadó bíró, Dr. Krecsik Eldoróda s. k. bíró

A kiadmány hitelélül:

bírósági ügyintéző
NYM